

MINDRE/STÖRRE KORSNÄBB *Loxia curvirostra/pytyopsittacus*. Allmänt sedd i kommunen under 1986, framförallt under andra halvan av året. Större delen av dessa var förmodligen mindre korsnäbb.

BÄNDELKORSNÄBB *L. leucoptera*. 2 ex Åkeräng, Ängsö, 11.10 (ML) och 1 ex Paradieset. Askö, 26.10 (MG).

TALLBII *Pinicola enucleator*. 1 ex vid Hästhovsgatan, V-ås, 29.12 (AFA).

LAPSPARV *Calcarius lapponicus*. Vårfynd: 10 ex Boda, Dingtuna, 24.4 (NB) och 1 ex Rastholmen, Askövikens, 3.5 (DG). Under hösten 8 observationer vid Askövikens 31.8-21.9 av som mest 9-16 ex 5.9 (MG).

VIDESPARV *Emberiza rustica*. Vid stenarna, Askövikens, rastade videsparvar 5-12.9 med en högsta notering på 5-7 ex 6.9 (MG m fl). Första gången som arten upptäckt som regelbunden rastare med mer än enstaka exemplar.

SNÖSPARV *Plectrophenax nivalis*. Vinterfynd: 15 ex Boda, Dingtuna, 26.1 (NB,PP), 1 ex ÅKV 8.2 (MK,NB), 1 ex Åkeräng, Ängsö, 26.12 (MG,ML) och 4 ex Grisfjärdens, Ängsö, 27.12 (MG,NB). I övrigt sparsamt noterad i mars, apr och nov med maximalt 150 ex Ängsöundet 6.3 (LG).

OBSERVATÖRER

AFA = Anders F Andersson	ML = Magnus Liljefors
BE = Bjärne Eriksson	MLu = Magnus Lundh
DG = Daniel Green	MH = Magnus Henriksson
GF = Gunnar Forsman	MR = Markus Rehnberg
GK = Chia Krantz	NB = Niclas Backström
HL = Hans Larsson	NL = Niklas Lundh
H0H = Hans-Olof Hellkvist	NO = Nils Olsson
JD = Jonas Danielsson	OB = Ola Björlin
JN = Jan Nordahl	OH = Ola Henriksson
JR = Jonas Rehnberg	PM = Per Magnusson
KJ = Kerstin Jahnke	PP = Patrik Persson
KK = Keijo Kangas	PJT = Pentti J Tatti
LA = Leif Andersson	RL = Rickard Lager
LD = Lars Dahlberg	SOS = Sten-Ove Sandell
LG = Lennart Gladh	TBä = Torbjörn Bäcklund
LGu = Lars Gustavsson	TS = Thomas Skoglund
MG = Martin Green	UC = Ulf Carlsson
MK = Magnus Karlsson	UL = Ulf Lundström
MKa = Maj Karsten	AB = Åke Berg
ARA = Anders R Arnell	

RAPPORT FRÅN NATTFÄGELLYSSNINGEN 1986.

Magnus Liljefors & Niclas Backström

Årets nattfågellysning i kommunen, den 3:e i ordningen, genomfördes under natten mellan 13 och 14 juni. Utgångspunkten var Televerkets parkering, Västerås.

Metodik.

Metoden var i princip densamma som under de två föregående åren (se Andersson 1984, 1985). Enda skillnaden var att kommunen i år uppdelats i 15 områden (fig 1). Dessa avlyssnades, så gott det gick, av 1-3 inventerare som färdades med bil eller cykel. Tiden som åtgick per område var 2-4 timmar.

Tyvärr kunde inte alla områden täckas under samma natt, utan 5 områden fick anstå till senare tillfällen. Ett område blev helt oinventerat.

DELOMÅRDENAS LÖGE
OCH NUMRERING.

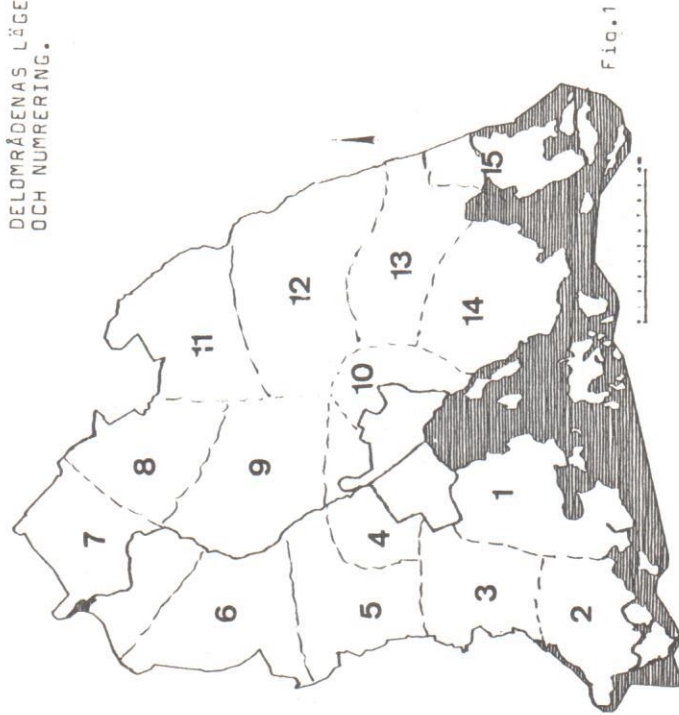

FIG. 1

Betingelser:

Datomet till trots, fredagen den 13:e, bjöd natten på drägliga lyssnarförhållanden. En alldeles klar natt glädde vissa inventerare medan andra hade synpunkter på vinden.

Resultat:

RODRÖM *Botaurus stellaris*. 5 tutande drommar registrerades: 3 ex från Asköviken samt 1 ex vardera från Tidö-Lindö resp Hässiösundet.

KORNKNARR *Crex crex*. 3 smerpande knarrar noterades. Samtliga från Trådarängarna.

KATTUGGLA *Strix aluco*. 8 registreringar, varav endast två kullar. De övriga utgjordes av 5 revirhävande hannar samt en visuell kontakt.

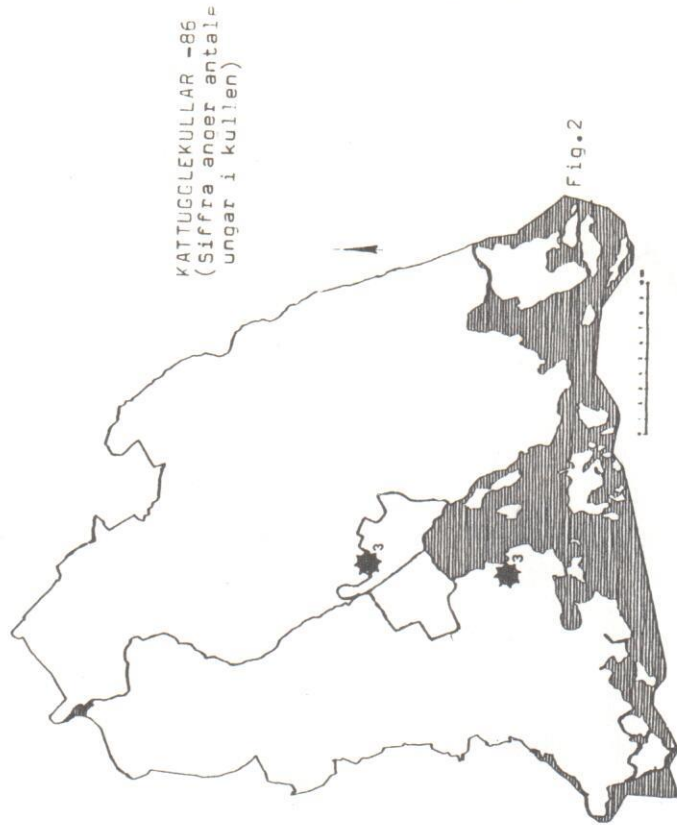

Fig.2

HORNUGGLA *Asio otus*. En kull vid Myrby, öster om Skultuna och en jagande fågel vid Forsby kvarn, blev det något magra resultatet.

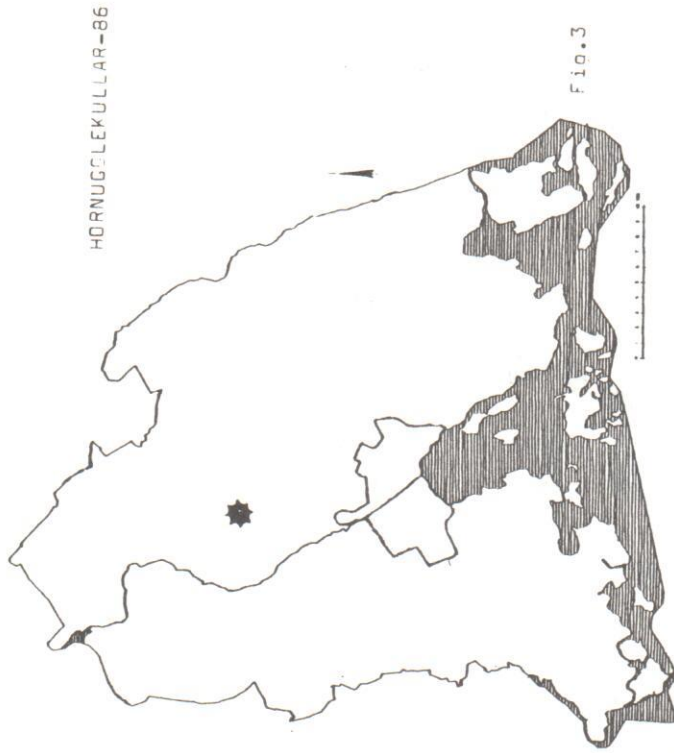

Fig.3

NATTSKÄRRA *Ceprimulgus europaeus*. I nordvästra inventeringsområdet, strax väster om Bovallen, hördes 3 spelande fåglar med dryga kilometers avstånd från varandra. Revirhävande nattskejror har, enligt rapportkommitténs arkiv, endast hörts en gång tidigare inom kommunen. Det var under nattfågellyssningen 1984, som två registreringar gjordes strax söder om årets "lokal".

Som kuriosum kan nämnas att en spelande nattskejra hördes på Kärrbolandet i somras, men tyvärr inte under inventeringsnatten.

NÄKTERGAL *Luscinia luscinia*. Ny "inventeringsart" för året, men endast observationer norr om E18 skulle registreras. 12 sjungande hannar inpräcades.

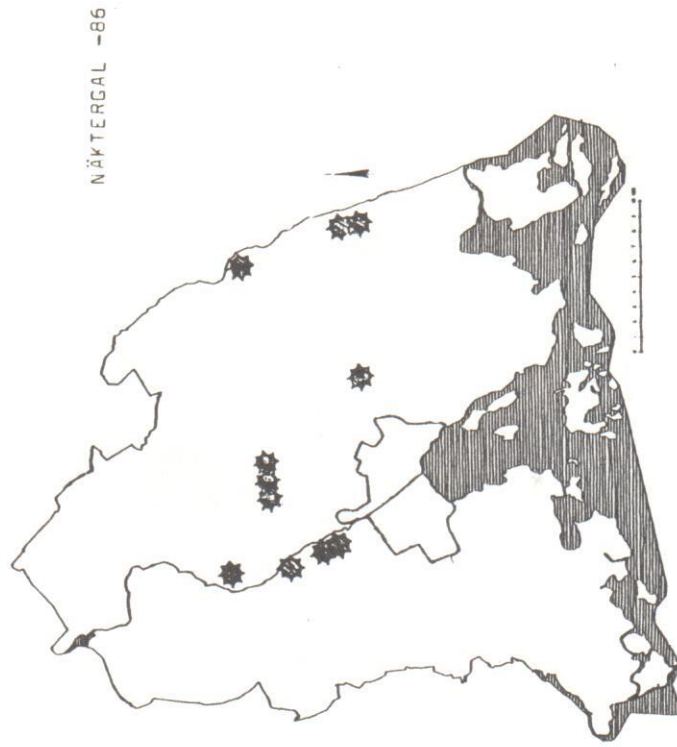

Fig.4

FLODSÅNGARE *Locustella fluviatilis*. 2 registreringar: 1 ex vid Asköbäcken samt 1 ex vid Svartån, strax norr om Rönby.

KÄRRSÅNGARE *Acrocephalus palustris*. 6 registreringar: 3 ex vid Asköbäcken och 3 ex längs Svartån, varav 2 ex söder om och 1 ex norr om Skultuna. Noteras bör att ingen kärrsångare hördes öster om Svartån.

KÄRRSÅNGARE
 - = 84
 • = 85
 ○ = 86

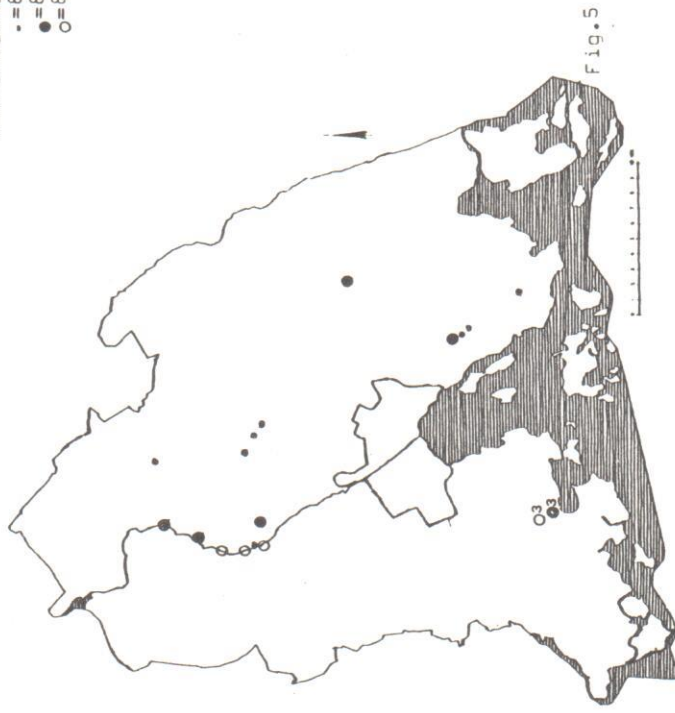

Fig.5

TRASTSÅNGARE *Acrocephalus arundinaceus*. Endast en notering. Denna givetvis från Asköviken.

Följande arter var listade men noterades inte: vaktel, småfläckig sumphöna, storspov, pärluggla, trädlärka, vassångare, busksångare.

TABELL 1. Visar antal registreringar/inventeringstillfälle (år).

Siffrorna inom parentes anger antalet kullar som noterades.

	1984	1985	1986
Rördbom	8	7	5
Vaktel	2	0	0
Småfläckig sumphöna	0	0	0
Kornknarr	0	1	3
Storspov	4	7	0
Kattuggla	16 (5)	17 (8)	8 (2)
Hornuggla	8 (4)	9 (6)	2 (1)
Pärluggla	0	0	0
Nattskärta	2	0	3
Trädlärka	0	0	0
Näktergal *	-	-	12*
Flodsångare	2	0	2
Vassångare	0	0	0
Busksångare	0	0	0
Kärrsångare	8	8	6
Trastsångare	0	4	1
	50	53	30 (42)

* Observera att näktergal inte ingick i inventeringarna de 2 första åren.

Diskussion:

Till att börja med kan man bistert konstatera att endast 30 registreringar gjordes under årets inventering (om man räknar bort näktergalarna). Detta att jämföra med 50 resp 53 för de föregående åren (se tab 1).

Det mest anmärkningsvärda och samtidigt tråkigaste är att inte en enda storspov registrerades jämfört med 4 och 7 registreringar 1984 resp 1985. En förklaring kan vara att område 11, som tidigare hyst storspov, inte blev inventerat i år. Område 12, som de föregående åren givit flest registreringar besöktes däremot, men alltså utan att storspov noterades. Under storspovinventeringen 1984, till vilken man kan sätta betydligt mer tillit, hittades 7 par inom området (Green 1984).

Givetvis är det väldigt vanskligt att ur ett enda besök dra några slutsatser om en arts status, eftersom den lätt kan förbigås. Till saken hör dock att storspoven tämligen lätt ger sig till känna under juninätterna, då de vaksamma föräldrarna ofta låter höra sitt ljudliga varningsläte.

Men huruvida det är fråga om en reell minskning (försvinnande) eller om det rör sig om en "inventeringsmiss", kan inte med säkerhet avgöras. Man får faktiskt hoppas på det sistnämnda!

Ett av syftena med nattfågellysningen var (är) att kartlägga katt- och hornuggleullarnas utbredning och fluktuationer inom kommunen.

Rent generellt kan sägas att kattugglan, som är väldigt revirtrogen året runt, bara häckar under år med god födotillgång inom reviret, medan hornugglan, som får anses vara en flyttfågel, häckar mer "invasionsartat" och uppträder i områden där tillgången på föda är god för tillfället.

Då huvudfödan för dessa ugglor utgörs av smågnagare, främst åkersork, som varierar i populationsstorlek från år till år, får vi alltså motsvarande svängningar i antalet ugglehäckningar.

Granskar vi tabell 1 finner vi att katt- och hornuggla tillsammans står för 24, 26 resp 10 registreringar under de 3 åren. Här finner vi alltså den stora andelen till det låga antalet registreringar 1986. Av detta får vi en indikation på att gnagartillgången inom kommunen var dålig. Gör vi sedan en uppdelning av antalet registreringar av katt- och hornuggla finner vi att för 1984 utgjorde antalet hornuggleregistreringar precis en tredjedel av det sammanlagda antalet uggleregistreringar ($\frac{8}{24} = 0,33$), för 1985 utgjorde de en dryg tredjedel ($\frac{9}{26} = 0,35$) och för 1986 endast en femtedel.

Motsvarande minskning av hornuggla, relativt sett, finner vi om vi gör samma uträkning med antalet häckningar.

Förvisso är materialet alldeles för tunt för att man skall kunna bevisa några teorier, men det ger oss ändå ytterligare en indikation på att smågnagartillgången, främst tillgången på åkersork, var miserabel i kommunen 1986.

Hornugglan är mer eller mindre beroende av tillgången på åkersork, flera undersökningar har visat att 60-80% av hornugglans byten består av åkersork (Cramp 1985). Skillnaderna i ugglornas häckningsstrategier gör att hornugglan under bottenår som 1986 uppsöker andra områden, kanske t o m i andra länder, där födotillgången är god. Till skillnad från kattugglan är alltså hornugglan mindre ortstrogen, ett exempel på detta är en hornuggla som märktes som bounge (pull) i Västnyckland. Den kontrollerades året därpå under vårsträcket vid Ottenby fågelstation, Öland (Liljefors et al. 1985).

Kattugglan däremot har ett betydligt bredare bytesspektrum än hornugglan. Uteblir åkersorken övergår kattugglan till andra byten t ex andra gnagare, grodor. (Andersson 1984, 1985) Detta är ju en förutsättning för att kattugglan skall kunna hålla sig kvar inom reviret året runt.

Eftersom kattugglan är mindre specialiserad på ett visst byte än hornugglan bör antalet kullar/år variera mindre än hos hornugglan. Så verkar också vara fallet, se figur 6.

Vad kan vi förvänta oss av nästa år då? Ja, åkersorken anses ha en populations-täthetscykel på omkring fyra år. Mycket tyder på att 1979 var ett gott åkersorks-år, vidare kan vi nästan förutsätta att 1983 var döt. Därför ser vi med spänning fram emot en riktig hornugglesommar 1987. I riktning mot detta pekar också en undersökning från Ångsö som visar att åkersorken just nu är på uppgång. (Fig. 7)

Den här "uppsatsen" gör inga anspråk på att vara vetenskaplig, därtill är materialet för tunt och feikällorna för många, men vi hoppas att de som deltagit (och även andra givetvis) med ovärderliga insatser kan sporras av de tankegångar som framförts. Till sommaren 1987 är det tänkt att nattfågellyssningen skall utökas till två nätter. Detta framförallt för att få bättre täckning av sena ugglekullar. Dessutom skall gnagarbestånd och ugglor specialstuderas på Ångsö.

Beträffande de övriga inventeringsarterna överlämnar vi till läsaren att dra sina egna slutsatser.

Till sist (men inte minst) ett stort TACK! till alla de som offrade sömnen natten mellan 13 och 14 juni och ställde upp på inventeringen.

Fig. 7 Andelen ryogrodsdjur i kattugglesoybollar - på Ångsö. Figuren är baserad på 8st soybollar insamlade under perioden 1.1 - 25.2 /87.

A=Vanlig näbbmus 3,4 %
 B=Dvärgnäbbmus 1,8 %
 C=Ångsork 30,2 %
 D=Åkersork 37,2 %
 E=St./Mi.skogsmus 9,5 %
 F=Fåglar 12,9 %
 G=Övrigt 5,0 %

UPPROP OM INVENTERINGAR

antal
kullar

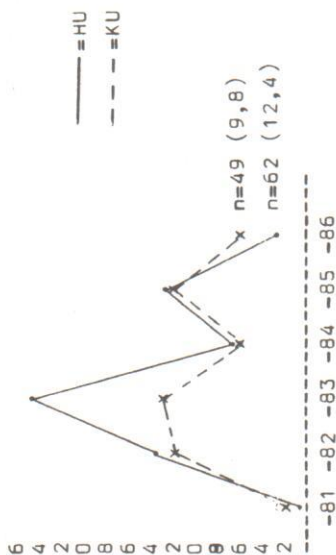

Fig. 6. visar fluktuationerna mellan antalet kullar/år. Materialet från fågelrapporter från Västerås kommun i Info.blad. Medelantalet kullar/år HU=12,4 KU=9,8

UPPROP ANGÅENDE NATTFÄGELLYSSNINGARNA 1987

1987 kommer, som tidigare skrivits, nattfågellyssningen att utökas från 1 gång till 2 gånger under juni.

För att kunna genomföra dessa inventeringar behövs mycket folk och med tanke på att det är uggelår på gång, så är det extra viktigt att vi kan täcka kommunen så bra som möjligt för att få med alla kullar.

Inventeringen kommer att gå till på vanligt vis (se rapport i detta nummer).

Samling som vanligt på Televerkets parkering de aktuella kvällarna (se program).

Niclas Backström Magnus Liljefors
Tel 021-35 48 97 Tel 021-11 59 85

Litteratur

- Andersson, A F 1984. Nattfågellyssning -84 + appendix. Informationsbladet 9:56-65.
- Andersson, A F 1985. Nattfågeliinventering -85. Informationsbladet 10:39-45.
- Andersson, A F 1985. Kort om kattugglan (Strix aluco) och hornugglan (Asio otus) i Västerås kommun 1984-85. Informationsbladet 10:74-78.
- Cramp, S 1985. The birds of the Western Palearctic. Vol.IV. Oxford.
- Green, M 1984. Tofsvipa och storspov i Västerås kommun 1984. Informationsbladet 9:43-48.
- Liljefors, M 1985. Rekryteringsområden för flyttfåglar fångade vid Ottenby fågelstation. Degerhamn.
- Pettersson, J Bengtsson, T